

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये सुन्दरकाण्डे

॥ पञ्चमः सर्गः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ पञ्चमः सर्गः ॥

रावणान्तःपुरे प्रतिगृहं सीताया अन्वेषणं कुर्वतो हनुमतस्तामदृष्ट्वा दुःखम्

ततः स मध्यङ्गतमंशुमन्तं
ज्योत्स्नावितानं मुहुरुद्वमन्तम्।
ददर्श धीमान् भुवि भानुमन्तं
गोष्ठे वृषं मत्तमिव भ्रमन्तम् ॥ 5.5.1 ॥

लोकस्य पापानि विनाशयन्तं
महोदधिं चापि समेधयन्तम्।
भूतानि सर्वाणि विराजयन्तं
ददर्श शीतांशुमथाभियान्तम् ॥ 5.5.2 ॥

या भाति लक्ष्मीर्भुवि मन्दरस्था
यथा प्रदोषेषु च सागरस्था।
तथैव तोयेषु च पुष्करस्था
रराज सा चारुनिशाकरस्था ॥ 5.5.3 ॥

हंसो यथा राजतपञ्जरस्थः
सिंहो यथा मन्दरकन्दरस्थः।
वीरो यथा गर्वितकुञ्जरस्थ -
श्वन्द्रोऽपि बभ्राज तथाम्बरस्थः ॥ 5.5.4 ॥

स्थितः ककुद्भानिव तीक्ष्णशृङ्गो
महाचलः श्वेत इवोर्ध्वशृङ्गः।

हस्तीव जाम्बूनदबद्धशृङ्गो
विभाति चन्द्रः परिपूर्णशृङ्गः ॥ 5.5.5 ॥

विनष्टशीताम्बुतुषारपङ्को
महाग्रहग्राहविनष्टपङ्कः।
प्रकाशलक्ष्म्याश्रयनिर्मलाङ्को
रराज चन्द्रो भगवान् शशाङ्कः ॥ 5.5.6 ॥

शिलातलं प्राप्य यथा मृगेन्द्रो
महारणं प्राप्य यथा गजेन्द्रः।
राज्यं समासाद्य यथा नरेन्द्र-
स्तथा प्रकाशो विरराज चन्द्रः ॥ 5.5.7 ॥

प्रकाशचन्द्रोदयनष्टदोषः
प्रवृद्धरक्षः पिशिताशदोषः।
रामाभिरामेरितचित्तदोषः
स्वर्गप्रकाशो भगवान् प्रदोषः ॥ 5.5.8 ॥

तन्त्रीस्वराः कर्णसुखाः प्रवृत्ताः
स्वपन्ति नार्यः पतिभिः सुवृत्ताः।
नक्तञ्चराश्चापि तथा प्रवृत्ता
विहर्तुमत्यद्भुतरौद्रवृत्ताः ॥ 5.5.9 ॥

मत्तप्रमत्तानि समाकुलानि
रथाश्वभद्रासनसङ्कुलानि।
वीरश्रिया चापि समाकुलानि
ददर्श धीमान् स कपिः कुलानि ॥ 5.5.10 ॥

परस्परं चाधिकमाक्षिपन्ति

भुजांश्च पीनानधिविक्षिपन्ति।
 मत्तप्रलापानधिविक्षिपन्ति
 मत्तानि चान्योन्यमधिक्षिपन्ति ॥ 5.5.11 ॥

रक्षांसि वक्षांसि च विक्षिपन्ति
 गात्राणि कान्तासु च विक्षिपन्ति।
 रूपाणि चित्राणि च विक्षिपन्ति
 दृढानि चापानि च विक्षिपन्ति ॥ 5.5.12 ॥

ददर्श कान्ताश्च समालभन्त्य -
 स्तथापरास्तत्र पुनः स्वपन्त्यः।
 सुरुपवक्त्राश्च तथा हसन्त्यः
 क्रुद्धाः पराश्चापि विनिःश्वसन्त्यः ॥ 5.5.13 ॥

महागजैश्चापि तथा नदद्भिः
 सुपूजितैश्चापि तथा सुसद्भिः।
 रराज वीरैश्च विनिःश्वसद्भिः
 हृदा भुजङ्गैरिव निःश्वसद्भिः ॥ 5.5.14 ॥

बुद्धिप्रधानान् रुचिराभिधानान्
 संश्रद्धधानान् जगतः प्रधानान्।
 नानाविधानान् रुचिराभिधानान्
 ददर्श तस्यां पुरि यातुधानान् ॥ 5.5.15 ॥

ननन्द दृष्ट्वा स च तान् सुरुपान्
 नानागुणानात्मगुणानुरूपान्।
 विद्योतमानान् स च तान् सुरुपान्
 ददर्श कांश्चिच्च पुनर्विरूपान् ॥ 5.5.16 ॥

ततो वरार्हाः सुविशुद्धभावा -
 स्तेषां स्त्रियस्तत्र महानुभावाः।
 प्रियेषु पानेषु च सक्तभावा
 ददर्श तारा इव सुस्वभावाः ॥ 5.5.17 ॥

स्त्रियो ज्वलन्तीस्त्रपयोपगूढा
 निशीथकाले रमणोपगूढाः।
 ददर्श काश्चित् प्रमदोपगूढा
 यथा विहङ्गा विहगोपगूढाः ॥ 5.5.18 ॥

अन्याः पुनर्हर्म्यतलोपविष्टा -
 स्तत्र प्रियाङ्गेषु सुखोपविष्टाः।
 भर्तुः परा धर्मपरा निविष्टा
 ददर्श धीमान् मदनोपविष्टाः ॥ 5.5.19 ॥

अप्रावृताः काञ्चनराजिवर्णाः
 काश्चित्पराध्यास्तपनीयवर्णाः।
 पुनश्च काश्चिच्छशलक्ष्मवर्णाः
 कान्तप्रहीणा रुचिराङ्गवर्णाः ॥ 5.5.20 ॥

ततः प्रियान् प्राप्य मनोऽभिरामाः
 सुप्रीतियुक्ताः सुमनोऽभिरामाः।
 गृहेषु हृष्टाः परमाभिरामा
 हरिप्रवीरः स ददर्श रामाः ॥ 5.5.21 ॥

चन्द्रप्रकाशाश्च हि वक्त्रमाला
 वक्राः सुपक्ष्माश्च सुनेत्रमालाः।
 विभूषणानां च ददर्श मालाः
 शतहृदानामिव चारुमालाः ॥ 5.5.22 ॥

न त्वेव सीतां परमाभिजातां
 पथि स्थिते राजकुले प्रजाताम्।
 लतां प्रफुल्लामिव साधुजातां
 ददर्श तन्वीं मनसाभिजाताम् ॥ 5.5.23 ॥

सनातने वर्त्मनि सन्निविष्टां
 रामेक्षणीं तां मदनाभिविष्टाम्।
 भर्तुर्मनः श्रीमदनुप्रविष्टां
 स्त्रीभ्यः पराभ्यश्च सदा विशिष्टाम् ॥ 5.5.24 ॥

उष्णार्दितां सानुसृतास्रकण्ठीं
 पुरा वरार्होत्तमनिष्ककण्ठीम्।
 सुजातपक्ष्मामभिरक्तकण्ठीं
 वने प्रनृत्तामिव नीलकण्ठीम् ॥ 5.5.25 ॥

अव्यक्तरेखामिव चन्द्ररेखां
 पांसुप्रदिग्धामिव हेमरेखाम्।
 क्षतप्ररूढामिव वर्णरेखां
 वायुप्रभुग्रामिव मेघरेखाम् ॥ 5.5.26 ॥

सीतामपश्यन् मनुजेश्वरस्य
 रामस्य पत्नीं वदतां वरस्य।
 बभूव दुःखोपहतश्चिरस्य
 प्लवङ्गमो मन्द इवाचिरस्य ॥ 5.5.27 ॥

॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये सुन्दरकाण्डे पञ्चमः सर्गः ॥